

Lista-Åsby i Eskilstuna

Avlägsnande av grushögar

Förundersökning i form av schaktningsövervakning

**Boplats Lista 111
Lista-Åsby 2:15
Lista socken
Eskilstuna kommun
Södermanlands län**

Maud Emanuelsson

Lista-Åsby i Eskilstuna

Avlägsnande av grushögar

Förundersökning i form av schaktningsövervakning

Boplats Lista 111
Lista-Åsby 2:15
Lista socken
Eskilstuna kommun
Södermanlands län

Maud Emanuelsson

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41
722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2015

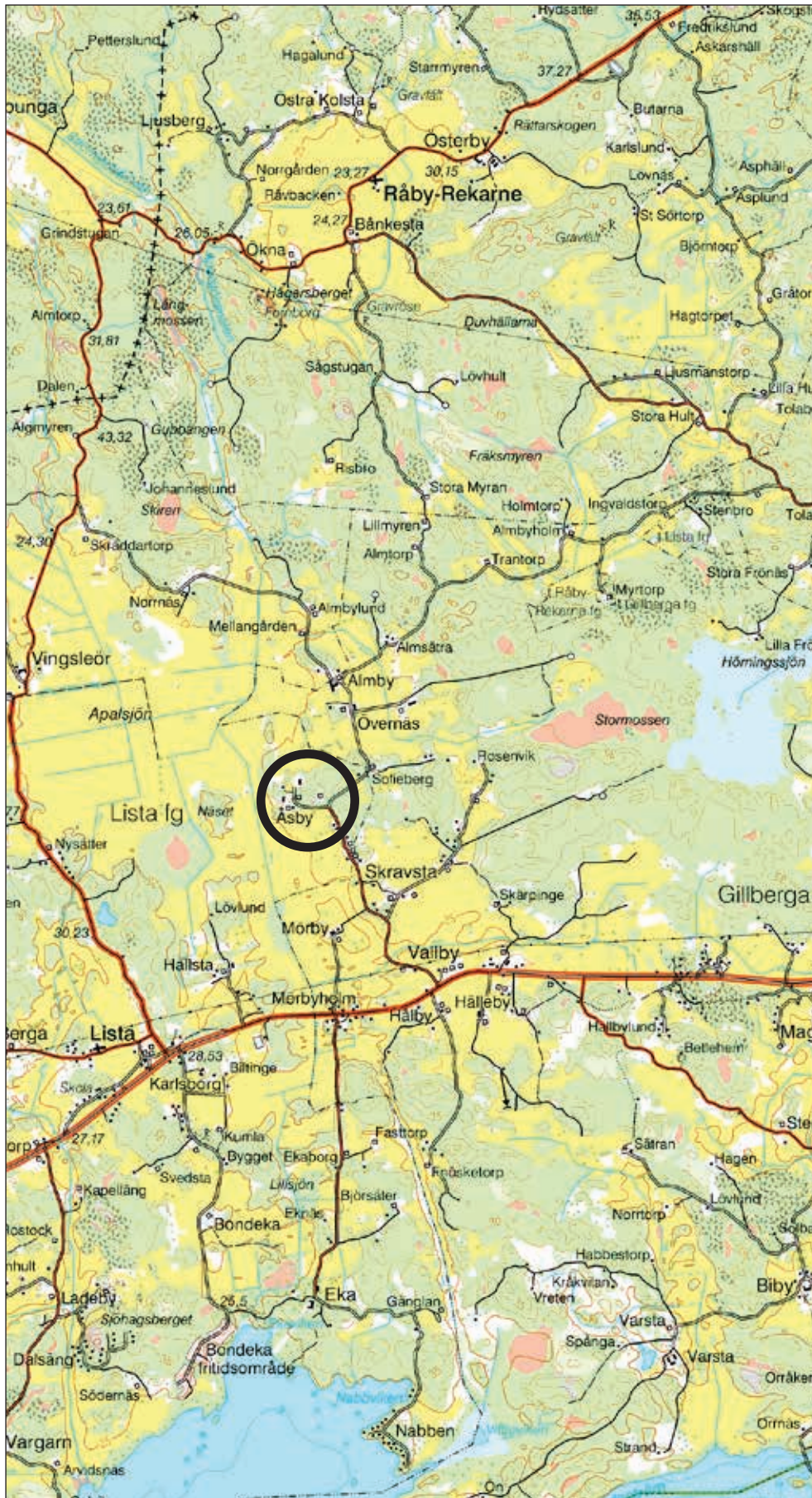
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-467-2

Tryck: Just Nu, Västerås 2015.

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	6
Topografi och fornlämningsmiljö.....	6
Genomförande	6
Resultat	8
Referenser.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter.....	11

Figur 1. Utdrag ur digitala Gröna kartan. Platsen för förundersökningen är markerad med en svart ring. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård har utfört en förundersökning i form av schaktningsövervakning inom boplaten Lista 111 i Eskilstuna kommun. Uppdraget var att övervaka avlägsnandet av högar med stenkrossmaterial som deponerats på fornlämningen. Syftet med övervakningen var att fornlämningen i första hand skulle bevaras, i andra hand att dokumentera eventuella skadade anläggningar av ringa komplexitet.

Fältarbetet genomfördes den 26 augusti 2015. Samtliga grushögar avlägsnades utan åverkan på boplaten.

Figur 2 och 3. Ortofoton över undersökningsområdet med grusade ytor för vändplaner samt de aktuella grushögarna. På det högra fotot syns hur den första platsen för Gräscarters vändplan vuxit igen samt deras nya vändplan, tillika platsen för det borttransporterade gruset. Foto Lantmäteriet.

Bakgrund

På fornlämningen Lista 111 (boplats) inom fastigheten Lista-Åsby 2:15 i Eskilstuna kommun har stenkrossmaterial påförts vilket övertäckt delar av boplatsen (figur 2 och 3). I samband med att de påförda massorna skulle avlägsnas bedömde Länsstyrelsen i Södermanlands län att en förundersökning i form av schaktningsövervakning skulle utföras (Lst dnr 431-674-2014).

Syftet var i första hand att bevara fornlämningen. Om anläggningar av ringa komplexitet framkom kunde dessa undersökas och dokumenteras inom ramen för förundersökningen, om lämningar av större komplexitet framkom skulle arbetet avbrytas. Kostnadsansvarig var uppdragsgivaren Gräscenter AB. Fältarbetet utfördes den 26 augusti 2015.

Topografi och fornlämningsmiljö

Boplatsen ligger i slättlandskap i brytzone mellan skogs- och åkermark, i utkanten av gården Åsby. Över boplatsens nordvästra del löper en grusväg som ansluter till en grusad transportväg väster om boplatsen. I dess norra del finns en mindre hårdgjord yta, en vändplan, belagd med grus. Boplatsen är inte avgränsad men övriga delar av boplatsens kända utbredning är bevuxet med högt gräs.

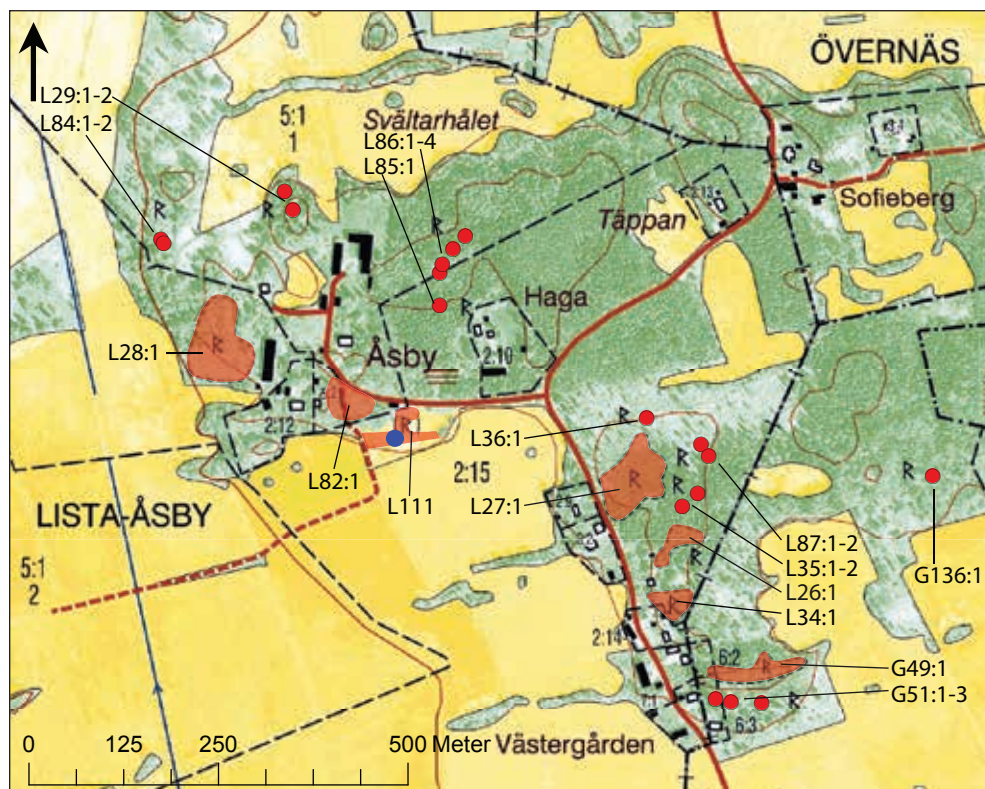
Området ligger 30 meter över havet. I skogsmarken norr och öster om boplatsen uppgår höjden till 35 meter över havet. Nivåförhållandena möjliggör bosättningar från senneolitikum och senare. Den äldsta kända lämningen är fyndet av en skafthålsyxa ”funnen vid potatisplockning.” Ytterligare ett flertal föremål skall ha tillvaratagits men föremålstyp och förvaringsplats är okända (Lista 82:1, FMIS). Närområdet präglas av brons- och äldre järnålderslämningar, främst i form av skärvtenshögar och mittblocksgravar (Figur 4 och tabell 1).

Boplatsen Lista 111 påträffades i samband med en arkeologisk utredning år 2005 (Gustafsson & Nordin 2005). År 2012 gjordes en arkeologisk utredning cirka 100 meter öster om boplatsen inför anläggandet av en vändplan och en lastplats. Inget av antikvariskt intresse framkom (Larsson 2013a). Året därpå utfördes en förundersökning i form av schaktningsövervakning i samband med markförbättrande åtgärder av den grusade transportvägen väster om boplatsen. En härd och ett möjligt stolphål påträffades i vägens norra halva (Larsson 2013b).

Genomförande

Grushögarna flyttades med hjälp av grävmaskin och lastbil till den lastplats som iordninggjordes efter utredningen 2012, se figur 3. I ett första skede togs allt grus över cirka 0,30 meter över ursprunglig markyta bort. Därefter grävdes resterande del av grusmaterialet skiktvis bort. Gruset låg på fiberduk varför det var enkelt att avgöra var gränsen mellan påfört material och ursprunglig markyta gick. Efter att grushögarna tagits bort fanns ett 0,10 - 0,20 meter tjockt gruslager på fiberduk kvar inom boplatsens östra och norra del. Gruset var övervuxen av gräs. I tron att det endast rörde sig om en mindre yta med grus togs även delar av detta lager bort. Enligt Gräscenter AB skulle dessa massor ligga kvar. Efter samråd med Länsstyrelsen (telefonsamtal 2015-08-26) lämnades resterande gruslager kvar. På den mindre, hårdgjorda ytan norr om grushögarna ligger ett lager grus som enligt Gräscenter AB har deponerats där av annan utförare, någon gång efter våren 2015. Av den anledningen ville de inte ta ansvar för borttransportering av detta material. Det ligger kvar och överlagrar vändplanens grus.

Figur 4. Utsnitt ur fastighetskartan med registrerade lämningar markerade. Platsen för grusbögarna är markerade med en blå punkt. L = Lista socken, G = Gillberga socken. Skala 1: 10 000.

Registrerade lämningar

RAÄ-nr	Lämningsyp, beskrivning och antikvarisk bedömning
Lista 26:1	Gravfält. 5 runda stensättningar med kantkedja, 3 st har även mittblock. Fornlämning.
Lista 27:1	Gravfält. 23 runda stensättningar varav nästan alla har mittblock och kantkedja. 1 st skeppsformig stensättning och 1 st rektangulär stensättning. Fornlämning.
Lista 28:1	Gravfält. ca 50 runda stensättningar. Fornlämning.
Lista 29:1-2	Röse, 1 st, rund med brätte och ställvis kantkedja. Skärvestenshög. Fornlämning.
Lista 34:1	Grav- och boplatsoområde. 2 st stensättningar, runda med mittblock och kantkedjor. 2 st skärvestenshögar. 1 st husgrundsterrass, renplockad stenfri yta. Fornlämning.
Lista 35:1-2	Stensättningar, 2 st, båda har mittblock, en har även kantkedja. Fornlämning.
Lista 36:1	Stensättning, 1 st, rund med mittblock och kantkedja. Fornlämning.
Lista 82:1	Fyndplats. Skafthålsyxa. Avbruten, omhuggen och försedd med nytt skafthål. Övrig kulturhistorisk lämning.
Lista 84:1-2	Skärvestenshög, 1 st. Fornlämning. Stensättning? 1 st, rektangulär. Bevakningsobjekt.
Lista 85:1	Skärvestenshög, 1 st. Över högen går en skogsväg. Fornlämning.
Lista 86:1-4	Stensättningar, 2 st varav 1 med mittblock. Fornlämning. Stensättningar? 2 st. Bevakningsobjekt.
Lista 87:1-2	Stensättningar, 2 st, med kantkedjor, en har även mittblock. Fornlämning.
Gillberga 49:1	Gravfält. 14 runda stensättningar varav 12 har mittblock, många även kantkedja. 5 st bedöms som osäkra. Fornlämning.
Gillberga 51:1-3	Stensättningar, 3 st varav 2 runda och 1 skeppsformig. En av de runda gravarna har mittblock, samtliga har kantkedja. Fornlämning.
Gillberga 136:1	Stensättning? 1 st, rund. Fornlämning.

Tabell 1. Lista över markerade lämningar i figur 4 ovan.

Resultat

Stenkrossmaterialet i form av grushögar är avlägsnade och borttransporterade utan åverkan på den förhistoriska boplatsen.

Figur 5. Fyra av de grushögar som skulle flyttas från boplats Lista 111. På bilden ser man också ett 0,3 meter tjockt lager grus från de högar som redan fraktats bort. Fotograferat från väster av Maud Emanuelsson.

Figur 6. Efter att de övre delarna av grushögarna tagits bort grävdes resterande cirka 0,3 meter grus skiktvis ned till ursprunglig markyta. Vid anläggandet av gruset hade fiberduk lagts ut vilket avsevärt förenklade bedömningen. Användandet av fiberduk innebar även att inget grus hade tryckts ner eller fastnat i marken vilket innebar att ingen schaktning behövdes göras i jordlagret. Fotograferat från öster av Maud Emanuelsson.

Figur 7. Översikt efter borttagandet av grushögarna. I jordytans borte del syns även den del där ett tunnare lager grus på fiberduk ligger kvar men där växtligheten har tagits bort. Fotograferat från väster av Maud Emanuelsson.

Figur 8. På den mindre, hårdgjorda ytan intill grusvägen ligger ett gruslager (ca 6 x 4 m) som enligt Gräscenter AB har lämnats där någon gång efter våren 2015 av annan utförare. Detta gruslager överlagrar nu det upp till 0,20 meter tjocka stenkrossmaterialet som ändå ska ligga kvar. Fotograferat från söder av Maud Emanuelsson.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Digitala fornminnesregistret, FMIS/Fornsök.

Otryckta källor

Gustafsson, P. & Nordin, M. 2005. PM över särskild utredning utförd i Åsby 2:15, Lista 82:1 (RAÄ 83), Lista socken, Eskilstuna kommun, Södermanlands län. Daterad 2005-09-20. Sörmlands museum. dnr 431-5023-2005.

Litteratur

Larsson, E. 2013a. *Lista-Åsby*. Särskild arkeologisk utredning. Lista-Åsby 2:15, Lista socken, Eskilstuna kommun, Södermanland. Stiftelsen Kulturmiljövård Rapport 2013:29. Västerås.

Larsson, E. 2013b. *Lista-Åsby transportväg. En fyndplats och en järnåldersboplats*. Förundersökning i form av schaktningsövervakning. Fornlämning Lista 82:1 och 111, Lista-Åsby 2:15 och 5:2, Lista socken, Eskilstuna kommun, Södermanland. Stiftelsen Kulturmiljövård Rapport 2013:34. Västerås.

Tekniska och administrativa uppgifter

Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:	15029
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-674-2014, 2015-03-17
Uppdragsgivare:	Gräscenter AB
Personal:	Maud Emanuelsson
Landskap:	Södermanland
Län:	Södermanland
Kommun:	Eskilstuna
Socken:	Lista
Fastighet:	Lista-Åsby 2:15
Fornlämning:	Lista 111
Fastighetskartan kartblad:	65F7HN Lista
Koordinater:	Ö573535/N6577745
Höjd över havet:	30 m ö h
Typ av undersökning:	Förundersökning i form av schaktnings- övervakning
Undersökningsperiod:	26 augusti 2015
Undersökt yta:	-
Koordinatsystem:	-
Höjdsystem:	-
Inmätningmetod:	-
Dokumentationshandlingar:	Inga handlingar utöver rapporten arkiveras
Fynd:	Inga fynd påträffades